

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Інститут журналістики

Taras Shevchenko National University of Kyiv
Institute of Journalism

НАУКОВІ ЗАПИСКИ ІНСТИТУТУ ЖУРНАЛІСТИКИ

Том 61
листопад – грудень

SCIENTIFIC NOTES INSTITUTE OF JOURNALISM

Issue 61
November – December

2015

НАУКОВІ ЗАПИСКИ ІНСТИТУТУ ЖУРНАЛІСТИКИ

Том 61, 2016

Свідectво про державну реєстрацію видано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України. Серія КВ № 4298 від 13 червня 2000 року
Засновник – Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Наукове видання затверджено як фахове у галузі соціальних комунікацій наказом
Міністерства освіти і науки України від 07. 10. 2015 № 1021

Усі права застережено. Посилання на матеріали
цього видання під час їх цитування обов'язкові

Головний редактор
Володимир Різун, д-р філол. наук, проф.

Редакційна колегія:

Олесь Гоян, проф., д-р філол. наук, Київ, Україна
Валерій Іванов, проф., д-р філол. наук, Київ, Україна
Олександр Пономарів, проф., д-р філол. наук, Київ, Україна
Ольга Порфімович, проф., д-р політ. наук, Київ, Україна
Тетяна Приступенко, проф., канд. іст. наук, Київ, Україна
Катерина Серажим, проф., д-р філол. наук, Київ, Україна
Тетяна Скотникова, старш. наук. співроб., канд. тех. наук, Київ, Україна
Василь Теремко, проф., д-р наук із соц. комунік., Київ, Україна
Анатолій Чічановський, проф., д-р політ. наук, Київ, Україна
Олександр Александров, проф., д-р філол. наук, Одеса, Україна
Валентина Галич, проф., д-р філол. наук, Луганськ, Україна
Олена Ткаченко, проф., д-р філол. наук, Суми, Україна
Тадеуш Валяс, проф., Dr. Habil. (гуманітарні науки), Познань, Польща

Відповідальний секретар
Тетяна Скотникова, старш. наук. співроб., канд. тех. наук, Київ, Україна

*Рекомендовано до друку вченою радою Інституту журналістики
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Наукові записки Інституту журналістики : науковий збірник / за ред. В. В. Різун ; КНУ імені Тараса Шевченка. — К., 2015. — листоп.–груд.—Т. 61. — 124 с.

Збірник сформовано зі статей, у яких порушено важливі теоретико-практичні проблеми журналістики, медіакомунікації загалом.

Для науковців, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів та журналістів.

Електронну версію наукового фахового видання передано:
до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського на депозитарне зберігання та для представлення на порталі наукової періодики України. Див.: <http://www.nbuv.gov.ua> (Наукова періодика України);
до бібліотеки ім. М. Максимовича КНУ імені Тараса Шевченка для розміщення на сайті (див.: <http://www.library.univ.kiev.ua>);
до бібліотеки Інституту журналістики для розміщення на сайті (див.: <http://www.journlib.univ.kiev.ua>);
до електронної бібліотеки Інституту журналістики (див.: <http://journ.univ.kiev.ua>).

SCIENTIFIC NOTES INSTITUTE OF JOURNALISM

Issue 61, 2015

Certificate of Registration issued by the State Committee on Information Policy, Television and Radio Broadcasting of Ukraine. Series KV № 4298 from June 13, 2000.

The Customer – Taras Shevchenko National University of Kyiv

An academic journal is registered as a specialized periodical in the sphere of social communications according to the Order of the Minister of Education and Science of Ukraine from 07. 10. 2015 № 1021

All rights are protected. An obligatory notification is quotation
to the materials of this periodical.

Chief Editor

Volodymyr Rizun, Professor, D.Sc. (Philology)

Editorial board:

Oles Hoian, Professor, D. Sc. (Philology)

Valerii Ivanov, Professor, D. Sc. (Philology)

Oleksandr Ponomariv, Professor, D. Sc. (Philology)

Olha Porfimovych, Professor, D. Sc. (Politology)

Tetiana Prystupenko, Professor, PhD (History)

Kateryna Serazhym, Professor, D. Sc. (Philology)

Tetiana Skotnykova, Senior Research Fellow, PhD (Engineering)

Vasyl Teremko, Professor, D. Sc. (Social Communications)

Anatolii Chichanovskyi, Professor, D. Sc. (Politology)

Oleksandr Aleksandrov, Professor, D. Sc. (Philology)

Valentyna Halych, Professor, D. Sc. (Philology)

Olena Tkachenko, Professor, D. Sc. (Philology)

Tadeusz Wallas, Professor, Dr. Habil. (Humanities)

Executive editor

Tetiana Skotnykova, Senior Research Fellow, PhD (Engineering)

*The journal was recommended for publishing by the Scientific Council of Institute of Journalism
of Taras Shevchenko National University of Kyiv*

Scientific Notes of Institute of Journalism: academic journal / edited by V.V.Rizun; KNU named
by Taras Shevchenko. — K., 2015. — Novem.–Decem. — T.61. — 124 p.

This academic journal represents the articles related to the top issues of theory and practice of
journalism and media communication.

The academic journal is intended for scientists, lecturers, doctoral and postgraduate students,
journalists.

The online version of the academic journal was circularized to:

Vernadsky National Library of Ukraine for depository storage and its portal of scientific periodicals of
Ukraine. See: <http://www.nbuv.gov.ua> (Scientific periodicals of Ukraine).

Maksymovych Library of Taras Shevchenko University of Kyiv for posting on its web-site (see: <http://www.library.univ.kiev.ua>);

Library of Institute of Journalism for posting on its web-site (see: <http://www.journlib.univ.kiev.ua>)

Online Library of Institute of Journalism (see: <http://journ.univ.kiev.ua>)

© Institute of Journalism

Taras Shevchenko National University of Kyiv, 2015

На обкладинці розміщено фото Катерини Степанівни Серажим. К. С. Серажим – доктор філологічних наук, професор кафедри видавничої справи та редагування Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Провідний фахівець у галузі дискурсознавства, текстознавства та літературного редагування в Україні. Академік АН ВШ України, відмінник освіти України, нагороджена орденом княгині Ольги III ст.

В Інституті журналістики Київського національного університету з 1995 року займала посаду доцента кафедри української мови та стилістики, з 2005 року – професор кафедри видавничої справи та редагування. Досліджує проблематику текстознавства, дискурсознавства, видавничої справи та редагування, журналістознавства, літературознавства. Автор понад 150 наукових праць, серед них першого в Україні підручника з текстознавства, за який нагороджена премією Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Громадська діячка. Організатор та керівник студентського етнографічного гурту «Катруся».

НАУКОВА ПРОБЛЕМА

Подаряща О. І. Формування комунікативних зацікавлень молодіжної аудиторії як наукова проблема.....	8
Хоменко І. А. Прагматичний підхід до хужньої творчості з погляду теорій соціальних комунікацій.....	12

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІ

Сібірякова О. О. Еволюція вимірювання зв'язку масової аудиторії та медіа: від лінійного до мультиплікативного.....	22
--	----

У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Носова Б. М. Переосмислення ролі міжнародної комунікації у розвитку української нації: відображення у медіа.....	27
Копилова Л. А. Тематичні напрями публікацій про освоєння Марса в сучасному медіапросторі.....	35
Переheyда В. В. Комунікаційне середовище автентики та архаїки у внутрішньому туризмі в Україні.....	41

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА РОБОТИ РЕДАКЦІЙНО ПРЕСОВИХ ВИДАНЬ

Вербицька Х. І. Патріотичний контекст публікацій обласних газет Івано-Франківщини 2006-2010 років.....	46
--	----

ТЕЛЕРАДІОЖУРНАЛІСТИКА

Джолос О. В. Засади організації та функціонування суспільного телерадіомовлення: європейський досвід.....	54
Прикидько О. М. Демократична платформа інформування та розвитку медіаосвіти на прикладі відкритих телеканалів Німеччини «OK-TV Ludwigshafen» та «OK Worms».....	61

РЕКЛАМА ТА ЗВ'ЯЗКИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

Шапоренко В. В. Тенденції розвитку сучасної української радіореклами: жанровий аспект.....	66
--	----

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Шумицька Г. В., Путрашик В. І. Університетський мультимедійний веб-портал як засіб формування інноваційної культури вишу.....	71
Смола Л. Є. Інформаційна війна Росії: особливості, інструменти та об'єкти впливу.....	76

ТЕОРІЯ ПУБЛІЦИСТИКИ

Зикун Н. І. Жанрова репрезентація сатиричної журналістики: уточнення наукових підходів.....	83
Барчан О. В. Освіта й шкільництво як об'єкти публіцистики Василя Гренджі-Донського у 20-30-х рр. XX ст.....	91

ДИСЕРТАЦІЙНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Михайлова О. П. Тенденції та стандарти відображення проблем безпритульних у теленовинах.....	99
Білан Н. І. Соціальні медіа як інструментарій позиціонування держав в інформаційному просторі.....	103
Чекалюк В. В. Створення медіа агенцій для позитивного позиціонування держави на світовому ринку.....	108
Корнєєв В. М. Соціально-політична проблематика соціальнокомунікаційних досліджень.....	116

CONTENTS

ISSUE 61

SCIENTIFIC PROBLEM

- Podaryashcha Oksana** Formation of communication interests of youth audience as a scientific problem.....8
- Khomenko Illya** A pragmatic approach to artwork from a viewpoint of social communication theory.....12

METHODOLOGY OF MEDIA RESEARCH

- Sibiriakova Olena** Evolution of measurement of communication of mass audience and the media: from linear to multiplier.....22

IN THE SYSTEM OF SOCIAL COMMUNICATIONS

- Nosova Bogdana** Rethinking of the role of international communication in the development of Ukrainian nation: reflection in media.....27
- Kopylova Larysa** Thematic content of publications on Mars exploration in the contemporary media space.....35
- Perekheida Valentyn** Communication environment of authenticity and archaic in domestic tourism in Ukraine.....41

THEORY AND PRACTICE IN WORK OF EDITORIAL DEPARTMENTS OF PRESS EDITIONS

- Verbytska Khrystyna** Patriotic context of publications of regional newspapers of Ivano-Frankivsk region in 2006 – 2010 46

TELEVISION AND RADIO JOURNALISM

- Dzholos Oleh** Principles of organization and functioning of public TV and radio broadcasting: the European experience.....54
- Prykyd'ko Olha** Democratic platform of information coverage and development of media education on the example of public television channels in Germany “OK-TV Ludwigshafen” and “OK Worms”.....61

ADVERTISING AND PUBLIC RELATIONS

- Shaporenko Valeriia** Tendencies of the modern Ukrainian radio advertising: genre aspect.....66

INFORMATION TECHNOLOGIES

- Shumytska Valeriia, Putrashyk Vasyl** University multimedia web portal as a source of development of innovation culture of the university.....71
- Smola Lidiia** Russian information warfare: features, tools and objectives of impact.....76

THEORY OF JOURNALISM

Zykun Nataliia Genre representation of satirical journalism: specification of scientific approaches	83
Barchan Olesya Education and school sphere as an object of publicism of Vasyl Grendzha-Donskyi in the 20–30-s of the XX century.....	91

THESIS RESEARCHES

Mykhailova Oksana Tendencies and standards of representing the homeless related issues in TV news.....	99
Bilan Nadiia Social media as an instrument of positioning the states in information space.....	103
Чекалюк Veronika Media agency as a crucial means for moulding perception of a state by mass media.....	108
Kornieiev Vitalii Socio-political issues of social communications research.....	116

Зикун Н. І.,
кандидат філологічних наук,
доцент

Zykun Nataliia,
the Candidate of Philological Science,
Associate Professor

УДК: 82-7-92.09(045)

Жанрова репрезентація сатиричної публіцистики: уточнення наукових підходів

Genre representation of satiric publicism: clarification of scientific approaches

РЕФЕРАТ. Метою статті є з'ясування особливостей і ролі сатиричних жанрів публіцистики; дослідження впливу на їхній характер зображальних текстів, наділених особливою образністю й публіцистичністю.

Методи. Використовувалися методи аналізу – для виокремлення із системи журналістських жанрів підгрупи сатиричних; синтезу, що забезпечив трактування публіцистичних жанрів як єдиного цілого; спостереження (за явищами й жанровими формами в сатиричному дискурсі) й описування його результатів. Систематизування даних здійснювалося із застосуванням методу класифікації, тобто групування об'єктів за певними ознаками.

Головні результати. Обґрунтовується доцільність виокремлення сатиричних жанрів на підставі форми художнього відображення дійсності, принципів сатиричної типізації та специфіки сатиричного образу; своєрідного предмета відображення; особливої поетики наративу.

Висновки. Доводиться необхідність уточнення конфігурації системи журналістських жанрів, яка може бути представлена чотирма групами: інформаційною, аналітичною, художньо-публіцистичною та сатиричною.

Значення. Дослідження сприятиме уточненню розуміння поняття «сатиричний жанр», визначенню місця й специфіки сатиричних жанрів у загальній жанрології журналістики.

Ключові слова: жанр; сатиричний жанр; текстові сатиричні жанри; зображальні сатиричні жанри.

ABSTRACT. Abstract Main objectives of the study include the clarification of peculiarities of satiric genres of press publicism, determination of their place in the system of journalistic genres; research of their influence on the general nature of the system of satiric genres of graphic texts provided with special vividness and publicism.

Methodology. The following methods of research were used by the author: analysis that consisted in the selection of sub-group of humorous and satiric genres from the system of journalistic ones; synthesis that provided the interpretation of modern publicism genres as a single unit due to the presence of common features and genetically-functional interrelations between them as well as the combination of particular features of genres of the mentioned sub-group in the complex of genre-constituting factors. The material for the study was received due to the empirical methods of supervision (over the phenomena and facts in satiric discourse and genre forms) and description of its results. The data systematization was done by the means of classification method that is by the means of grouping the research objects based on certain signs.

Main findings. The expediency of selection of satiric genres (both text and graphic) into a separate group is proved on the basis of the form of artistic reflection of reality, the principles of satiric typification and specific of satiric character; original article of reflection; special poetics of the narrative.

Conclusions. The author proves the necessity of clarification of the system of journalistic genres that can be presented by the four groups: informative, analytical, literary publicistic and satiric. The latter contains text and graphic satiric genre constructs. In turn text satiric genres can be informative (satiric note, satiric reporting, satiric interview), analytical (satiric articles, letters, correspondences, comments) and literary publicistic (feuilleton, pamphlet).

Significance. The study will assist the clarification of understanding the concept of “satiric genre”, determination both the place and specific of satiric genres in the general genreology of journalism.

Keywords: genre; satiric genre; text satiric genres; graphic satiric genres.

Вступ. Сучасна журналістика засвідчує наявність певної дистанції між теоретичними й практичними вимірами свого продукту – медійних повідомлень, авторських публіцистичних текстів. Причому, з часом ці відмінності посилюються – журналістська практика є більш різноманітною й менш однозначною, менш чітко визначеною, ніж описані в науковому дискурсі її еталони, насамперед жанрові. Тому питання жанрів було й залишається актуальним, потребує постійного дослідження й уточнення. Попри наявність загальних ґрунтовних праць М. Бахтіна, Т. Бовсунівської, М. Кагана, Л. Кройчика, Д. Лихачова, О. Фрейденберг, у яких досліджується жанр як формально-змістова категорія, визнається його історично зумовлений характер і необхідність вивчення у системі жанрів конкретного історичного періоду [1, с. 57], наявність загальних закономірностей розвитку жанрів, а фактично так званих жанрових законів [2, с. 145], постійна еволюція жанрових конструктів спонукає до уточнення як самого розуміння жанру, так і конфігурації системи журналістських жанрів. Дослідженню еволюції жанрових форм і їх систематизації й групуванню присвячено низку праць журналістикознавців як радянської доби, так більш пізніх періодів: В. Ворошилова, В. Горохова, Д. Григораша, С. Гуревича, В. Здоровеги, М. Кіма, Л. Кройчика, Л. Кайди, О. Колесниченка, Є. Проніна, Є. Прохорова, О. Тертичного. У сучасному глобалізованому світі, із посиленням інтеграційних процесів в усіх сферах життєдіяльності, насамперед в інформаційній, можна говорити про вразливість значною мірою канонізованої, помітно конвенціоналізованої системи жанрів, яка відчуває все помітніший вплив як журналістської практики, так і підходів до жанрового поділу в зарубіжній журналістиці. Особливо яскраво це демонструє сатиричний масив журналістських текстів, що дає підстави окремим дослідникам сміхового дискурсу говорити про його представленість не самостійними, чітко окресленими жанрами, а жанрово-стильовими формами [3]. Очевидним є особливий характер сатиричних жанрових форм, що зумовлює їхню окремішність у групі художньо-публіцистичних жанрів. Автори й дослідники констатують їхні відмінності від інших елементів і визнають певну умовність віднесення їх до цієї групи. Сучасні жанрові процеси в публіцистичному дискурсі знову актуалізували увагу до усталеної системи журналістських жанрів, що зумовило появу низки досліджень як зарубіжних, так і українських авторів (О. Голік, О. Кузнецової, Г. Лазутіної, С. Распопової, Р. Радчик, М. Солдатенкової та інших).

Мета роботи – з'ясування особливостей сатиричних жанрів в пресовій публіцистиці, визначення їхнього місця в загальній системі

журналістських жанрів; простежування процесів диференціювання жанрових систем літератури й журналістики під впливом поступового, але невпинного розходження їхніх функцій і форматів; дослідження впливу на загальний характер жанрової системи сатиричної публіцистики зображальних текстів, наділених особливою образністю й публіцистичністю.

Методи дослідження. Для досягнення наукової мети на основі узагальнення публіцистичної практики переважно ХХ століття та наукових досліджень проблем, дотичних до об'єкта вивчення, автором використовувалися такі загальнонаукові методи, як аналіз, що полягав, зокрема, у виокремленні із системи журналістських жанрів підгрупи гумористично-сатиричних, або сміхових; синтез, що забезпечив трактування жанрів сучасної публіцистики як єдиного цілого завдяки наявності спільних рис і генетично-функціональних взаємозв'язків між ними та поєднання окремих рис жанрів вказаної підгрупи у комплекс жанроутворювальних чинників. Матеріал для застосування вказаних жанрів був отриманий завдяки таким емпіричним методам, як спостереження (за явищами й фактами в сатиричному дискурсі, жанровими формами, що практикувалися у досліджуваній період) й описування його результатів. Систематизування отриманих результатів здійснювалося із застосуванням методу класифікації, тобто групування об'єктів дослідження за певними ознаками. Такий набір методів забезпечив повноту й переконливість отриманих результатів щодо жанрової репрезентації сатиричної публіцистики.

Результати й обговорення. Невеликі за обсягом сатиричні тексти завжди були органічними у духовному житті українців на всіх етапах суспільно-культурного розвитку, оскільки уособлювали критичний погляд на знайомі речі. Потреби суспільства у сатирі тривалий час задовольнялися за рахунок фольклору. Пізніше демократична сатира, результатом якої стало широке входження розмовної стихії в художній лад творів, поширюється і в літературі. Наступне переміщення сатиричних текстів з літературних сторінок на газетно-журнальні визначило її жанрову еволюцію. Помітний вплив усної народної творчості й художньої літератури, а саме її полемічно-сатиричного сегменту, сприяв і формуванню таких особливостей сатиричних публікацій у журналістиці, як емоційність, образність, лаконічність, навіть афористичність формулювань, що поєднувалися із використанням певних стандартів чинав і штампів, знеособленістю формулювань. Сучасні дослідники вказують, що «низькі» жанри літератури, тісно пов'язані із усною сміховою творчістю, у значній своїй частині органічно «перетікають» у русло журналістики

й набувають тут права на самовизначення [4, с. 154]. Це створювало загальнокультурну базу й публіцистичні традиції, які були використані при формуванні жанрових і стилевих особливостей сатиричних газетних і журнальних творів. Українська сатирична публіцистика пройшла тривалий шлях становлення й еволюції. Якщо на перших етапах свого побутування вона тяжіла за виразально-образними засобами до літератури, то пізніше все помітніше оформлюються власне журналістські особливості. О. Д. Кузнецова вироблення основних гумористично-сатиричних жанрів в українській пресі й літературі датує серединою XIX століття, узагальнюючи пресову практику як на західноукраїнських землях, так і в Наддніпрянщині [5, с. 33]. Хоча у загальнополітичних українськомовних періодичних виданнях Наддніпрянської України на початку XX століття почасти ще важко було розмежовувати художні, художньо-публіцистичні й публіцистичні жанри, причому особливі труднощі виникали при ідентифікації жанрів сатиричного комплексу, який поступово еволюціонував від сатирично-художніх до сатирично-публіцистичних творів [6, с. 42]. В. Стадник вказував на існування помітних відмінностей жанрового комплексу сатири підросійської України від жанрової системи західноукраїнської періодики, яка на той час була досить розгалужена, масовий же розвиток преси Наддніпрянської України починається лише з 1905 року [6, с. 43]. Завдяки бурхливому розвитку журналістики, яка мала «надолужувати» згайане, аби відповідати запитам підготовленої активними суспільними трансформаціями аудиторії, її типологічній диференціації, у XX столітті жанрова й жанрова-стильова диференціація сатиричної пресової публіцистики стає більш чіткою й багатою на форми й поетичні прийоми. Сатиричні журнали й газети, ілюстровані сатиричні додатки до газет, та й загальнополітичні видання, були на початку століття місцем випробування, боротьби й збагачення нових засобів сатиричного зображення дійсності, становлення сатиричних жанрів. І. Козловська безпідставно підсумовує, що урядові, адміністративні й цензурні проскрипції українства, усієї його культури викликали, як свого роду заперечення, зростання питомої ваги сатиричних жанрів в художній літературі [7, с. 142–143], що не могло не вплинути на збільшення їхньої питомої ваги у журналістиці. Тісним переплетенням жанрів художньої літератури і власне публіцистики чи журналістики, які ще не були чітко розмежовані, можна пояснити синкретичність сатиричних жанрових форм, які фіксуються в газетах і журналах 1905–1907 років. Крім того, на це впливала й автура періодичних друкованих видань – відомі українським читачам письменники, які відзначалися активною

життєвою позицією. Однак серед тих, хто творив газетно-журнальний дискурс, майже не було кваліфікованих журналістів.

Жанрові особливості сатиричних публікацій у друкованих виданнях ставали об'єктом наукової уваги як українських, так і зарубіжних журналістикознавців. У сучасному науковому дискурсі представлені найрізноманітніші точки зору – від надзвичайно широкого розуміння сутності поняття «сатиричний жанр» до формулювання більш чітких критеріїв окреслення їхнього кола. Можна говорити про виникнення інтересу до вивчення жанрів сатири з кінця XIX століття – О. Потебня у 1894 році в «Лекціях з теорії словесності» до сатиричних жанрів відніс приказку й прислів'я [5, с. 13], таким чином, на думку О. Кузнецової, опосередковано підтвердивши тісний зв'язок сатиричної публіцистики із фольклором. Пізніше до проблеми розвитку сатири й гумору, їхніх зображально-виразальних засобів зверталися як літературознавці, так і журналістикознавці.

Д. С. Григораш визначав сатиричні жанри як «аналітичні жанри, що в системі публіцистики становлять окрему підгрупу, відносячи до них памфлет, фейлетон, гумореску, пародію, байку, епіграму, шарж [8, с. 219]. Нині сатиричні жанри вважаються особливою підгрупою художньо-публіцистичних жанрів, яка є достатньо складною й своєрідною, оскільки важлива естетична роль у них відводиться саме формі, а це, у свою чергу, зумовлює особливі вимоги до мови, художньої образності, емоційної насиченості текстів тощо.

Оскільки в усіх жанрах журналістики чи не найголовнішим є комунікативний аспект, останніми роками закономірно виникає потреба комунікативного обґрунтування структурно-жанрової специфіки періодичних видань, узгодження підходів до класифікації журналістських текстів за жанровими ознаками з положеннями теорії комунікації, дослідження специфіки використання жанрів у просторі комунікації. Традиційна класифікація жанрів і їхній поділ на три групи (інформаційні, аналітичні, художньо-публіцистичні), вказує М. В. Солдатенкова [9, с. 282], акцентували увагу на процесі опрацювання інформації, нехтуючи роллю продукту, результату цієї дії, що зумовлювало втрату комунікативних можливостей тексту, її суб'єкт – суб'єктної організації. Це зауваження особливо важливе саме для сатиричних жанрів, адже вони насамперед спрямовані на активне реагування читача, передбачають формування громадської думки, суспільних настроїв, навіть певних моделей поведінки. Тому тут зв'язок автора й читача, їхнє порозуміння є особливо важливими.

О. Голік зупиняється на зіставленні традиційного й комунікативного аспектів

класифікації журналістських жанрів, відштовхуючись від теорії американського критика Н. Фрая, яка останнім часом чинить помітний вплив на зміну акцентів у вивченні журналістських текстів. У нього жанри – не лише форма подачі відомостей, вони впливають і на тип спілкування, його емоційність, визначають ступінь авторської присутності та читацьку реакцію. Остання у вигляді дії персонажів, зокрема, додається у памфлеті, фейлетоні тощо [10, с. 116].

Г. Лазутіна й С. Распопова сутність поняття жанр також співвідносять не із текстом, а з цілісним уявленням про творчу діяльність. Для них жанр – це різновид певного роду творчості, що характеризується стійкими особливостями не тільки на рівні продукту (тексту), а й на рівні способу творчої діяльності [4, с. 8]. Вони розмежовують новинну, проблемно-аналітичну, нарисову, сміхову, культурно-просвітницьку, інтерактивну журналістику. Автори, зауважуючи, що тривалий час журналістські твори із сміховою реакцією на факти дійсності в теорії журналістики зараховувалися до групи художньо-публіцистичних жанрів на основі наявності в них «письменницького начала», обстоюють доцільність розмежування нарисових і сміхових жанрів на основі принципово різних предметів відображення та інформаційних потреб суспільства. Сміхову журналістику вони розглядають як самостійну групу жанрів, що перейняла естафету народної сміхової творчості, аби з допомогою сміху робити очевидною безглуздість, яка виникає у реальному житті, спонукаючи суспільство звільнитися від неї. Г. Лазутіна й С. Распопова визнають існування відмінностей між гумористикою (розіграш, байка, жарт) і сатирою (сатирична замітка, фейлетон, памфлет) [4, с. 153].

Вказував на необхідність диференціації художньо-сатиричних жанрів на дві групи – жанри, що представляють позитивні явища (нарис, замальовка) та сатиричні жанри (фейлетон і памфлет) і В. Ворошилов [11, с. 218–233].

Однак ще раніше про доцільність виокремлення в самостійну підгрупу сатиричних жанрів говорили у 1989 році представники львівської [12, с. 290–321] та у 1998 році – сатирико-гумористичних жанрів – київської школи журналістики [13, с. 12]. Ці ж позиції поділяє й розвиває Р. В. Радчик, яка обґрунтовує необхідність розмежування таких жанрових груп: інформаційні жанри; аналітичні жанри; художньо-публіцистичні; сатирико-гумористичні (фейлетон, памфлет, пародія, епіграма, байка, гумореска, шарж, анекдот); жанри зображальної журналістики [14, с. 28].

Питання жанроподілу й характеристики публіцистичних жанрів ускладнюється самою природою друкованого видання, на шпальтах

якого неминуче сусідять тексти різного характеру – офіційні повідомлення (документи), власне художні й журналістські твори тощо.

До усталених форм, що не замикаються лише на сатиричній публіцистиці, О. Бережний відносить: статтю, рецензію, оповідання, казку, сценку, діалог, некролог, епітафію, афоризм, виконані в сатирико-гумористичному ключі. Цей перелік у автора не є вичерпним, тому й не виключає продовження. Серед власне сатиричних жанрів він називає: памфлет, інвективу, фейлетон, пародію, епіграму, анекдот. Не ставлячи за мету вичерпне окреслення кола жанрових форм, допускає віднесення сюди «різноманітних рубрик, жартів, дотепів, реплік, загадок, фраз із листів, публікацій і розмов». Він робить спробу провести межу між власне сатиричними жанрами (якими, на його думку, є памфлет та інвектива) і такими, що можуть бути як гумористичними, так і сатиричними [15, с. 10].

Вважаємо, що у жанровій структурі текстів ЗМІ варто розмежовувати систему власне сатиричних жанрів журналістики і сатиричні жанри інших видів творчої діяльності, що продукують масову інформацію (насамперед, літератури), використовуваних на сторінках періодичних друкованих видань. Крім того, вивчення великого кола спеціальних сатиричних видань, насамперед журналів, та сатиричних публікацій у загальнополітичних виданнях на різних етапах розвитку пресової журналістики дає підстави говорити про необхідність виокремлення й самостійного вивчення так званих зображальних сатиричних жанрів, до яких можна віднести карикатуру, шарж, сатиричну фотографію, фотоколаж. Вони активно використовувалися в усіх різновидах сатиричних видань та в суспільно-політичних виданнях уже з кінця XIX – початку XX століття в наддніпрянській періодиці. Ми їх розглядаємо як важливу типоформувальну ознаку саме для сатиричного типу видань. Варто підкреслити, що, визнаючи їхню роль і поширення, науковці, однак, нерідко відводять їм роль «ілюстративного матеріалу» [6, с. 182].

На основі дослідження сучасної медійної практики й широкого кола наукових джерел, можна говорити, що зображальні тексти залишаються вагомим чинником журналістської діяльності, а саме поняття зображальної журналістики, яка здійснює комунікацію не мовою в лінгвістичному розумінні, а зображеннями, визнається важливим складником теорії журналістики. Трьома стовпами зображальної журналістики німецькі дослідники З. Вайшенберг, Г. Й. Кляйнштойнбер, Б. Пьорксен [16, с. 129–130], незважаючи на розмаїття зображень у журналістському сенсі, вважають фотографію, політичну карикатуру й інформаційну графіку. О. Д. Кузнецова також

наголошує, що жанрову палітру гумору й сатири можна за формою вираження класифікувати на текстову й зображальну. Останню за технікою втілення задуму вона пропонує поділяти на графічні види, мальовані, фотографічні та комп'ютерні види, однак, на відміну від текстових (прозових та віршованих) жанрів, окремо їх не досліджує [5, с. 67]. В. Стадник, підсумовуючи дослідження сатиричного дискурсу періоду 1905–1920 рр., визнає доцільність виділення: сатиричної прози у великих і малих жанрових формах (сатиричні замітки, мініатюри, анекдоти, загадки, оголошення, репліки, гуморески, фейлетони, памфлети); сатиричної поезії (оди, епіграми, пісні, байки, віршовані коментарі, віршовані фейлетони та памфлети, сатиричні вірші, мініатюри); ілюстративного матеріалу (карикатури, сатиричні малюнки, шаржі) [6, с. 182]. Це лише підтверджує доцільність комплексного вивчення і цього виду сатиричних жанрів.

Сучасна система жанрів журналістики, яка зберігає цілісність і певну стабільність, демонструє потенціал і потреби до розвитку і зміни у відповідь на зовнішні фактори. Це спонукає дослідників до перегляду ustalених класифікацій. Згодні з української дослідницею Т. Бовсунівською, яка підкреслює, що кожна класифікація враховує лише ustalені ознаки жанру, але оскільки жанр продовжує розвиватися, то класифікації завжди фіксують те, чого вже немає в творчому процесі [17, с. 52]. Останнім часом було зроблено багато спроб, більш-менш успішних, скоригувати поділ жанрів на три групи: інформаційні; аналітичні; художньо-публіцистичні, який вважається традиційним [18, с. 125–167; 9; 4 та інші]. У міркуваннях кожного з авторів містяться досить вдалі зауваження і знахідки, що враховують сучасні реалії комунікативних процесів, хоча вони серйозно не похитнули традиційний погляд на жанрове співвідношення. Однак сучасні вчені переважно відмовляються від поділу жанрових ознак на загальні та специфічні, приділяючи більше уваги диференційним, специфічним, які визначали характер жанру, що, на їхню думку, має сприяти виробленню нових уявлень про категорію жанру в журналістиці [20, с. 114].

На основі узагальнення наукових підходів до класифікації жанрів і спостережень за використанням текстів сатиричного характеру в українській публіцистичній практиці вважаємо за доцільне вичленення із художньо-публіцистичних жанрів самостійної групи сатиричних жанрів. Підставою для цього, на нашу думку, є такі жанроутворювальні ознаки, як: форма художнього відображення дійсності (авторська поведінка й авторські інтенції, рівень осмислення матеріалу); своєрідність предмета відображення; особлива поетика наративу, яка відрізняється від характеру

оповіді в художньо-публіцистичних жанрах, наприклад, у нарисі.

Форма художнього відображення дійсності диктується особливими принципами сатиричної типізації й специфікою сатиричного образу, що полягає в усвідомленому, навмисному «викривленні» (за рахунок перебільшення, гіперболізації, гротеску, літоти) з метою демонстрування прихованої комічності й непривабливості предмета зображення. Л. Кройчик метод фейлетоніста визначив як «комічне загострення – перебільшення або применшення рис, властивостей і ознак зображуваного явища» [18, с. 164]. Деякі вчені бачили в цьому підставу для визнання сатири і художнім принципом (у тих несатиричних творах, що містять сатиричні, образи, мотиви й елементи), й особливим родом художньої літератури – у творах, де сатиричний пафос є визначальним [21, с. 34].

Авторська поведінка полягає в однозначно критичному, негативному ставленні до предмета мовлення на фоні наявного у нього позитивного ідеалу, що вписується в концепцію «амбівалентного сміху» (який одночасно заперечує і стверджує) М. Бахтіна. Комунікативні наміри автора варіюються від інформування, нагадування, застереження, осміяння – завжди до корекції того чи іншого явища, факту, поведінки або повного заперечення, знищення. Сатиричний дискурс, як різновид публіцистичного, прагматичний, він виконує емотивну функцію: спрямований на досягнення ефекту навіювання, переконання або спонукання [22, с. 104].

Варто зауважити, що роль автора стосовно адресата інша, ніж у художньо-публіцистичних жанрах – тут його позиція збігається з позицією адресата, він просто чіткіше її вербалізує і позначає, він «вгадує» думки та оцінки читача. Авторство в сатиричних мініатюрах взагалі могло бути колективним. О. Стещенко, донька письменника М. Старицького та дружина І. Стещенка, літературознавця і письменника буржуазно-ліберального напрямку, який брав найактивнішу участь у виданні українського сатиричного журналу «Шершень», що виходив у Києві в 1906 р, описувала колективний процес творчості, результатом якого ставали анекдоти, гостроти, авторство яких неможливо було встановити [23, с. 179]. Трохи інша ситуація у памфлеті, де образ автора може ставати ключовим, текстотворювальним.

Предметом сатиричних жанрів стають соціальні, політичні, морально-етичні явища і процеси, які вимагають викриття, осміяння й осуду, викорінення; Л. Кройчик робить уточнення – «негативні факти дійсності, комічна природа яких очевидна для сатирика» [18, с. 164]. Є. Проніну належить ємне і лаконічне

визначення розмаїття причин втручання автора сатиричного тексту – абсурди [19, с. 51]. Залежно від градації негативної оцінки відображуваного в тому чи іншому сатиричному жанрі можна, відштовхуючись від жанрових моделей сміхових текстів Г. Лазутіної, С. Распопової, вибудувати таку послідовність предметів відображення, або абсурдів, що вимагають викриття й викорінення: безглузді ситуації, які склалися випадково чи створені навмисно, які не мають негативних суспільних наслідків (жарт, байка, розіграш, тобто гумористика); абсурдні ситуації, що виникають через не вирішену вчасно соціальну або іншу проблему (сатирична замітка); невідповідності в поведінці людини, що можуть мати негативні наслідки для суспільства (фейлетон); масштабні ситуації суспільного життя, що становлять серйозну небезпеку через свою абсурдність (памфлет) [4, с. 165–184].

Поетика сатиричних жанрів визначається насамперед публіцистичністю – прямим вираженням думки автором [22, с. 104]; орієнтованістю на документальність, пафосом і тенденційністю оповіді, використанням домислу, але не вимислу. Слідом за Л. Кройчиком уточнимо: домисел у сатиричних жанрах не можливий, а обов'язковий, і це теж відрізняє їх від художньо-публіцистичних жанрів, зокрема нарисових [18, с. 165]. В. Алексеев говорить навіть про допустимість у документальному творі умовності, вимислу, проте лише в межах так званої «зовнішньої парадоксальності», коли публіцист може помістити свого героя в неймовірне середовище, оточення [24, с. 89].

У сатиричних жанрах відсутня багатшаровість сенсу, характерна для художніх і художньо-публіцистичних творів. У створенні сатиричного тексту важливу роль відіграє ефект комічного парадоксу [18, с. 164] й ефект афоризму. Загальними властивостями сатиричних публіцистичних жанрів також вважаємо оперативність, фактологічну основу, яка може бути перевірена; співіснування образних і логічних структур.

Висновки. Наведене вище підтверджує необхідність уточнення конфігурації системи сучасних журналістських жанрів. Вважаємо, що система жанрів журналістики, може бути представлена чотирма групами: інформаційні жанри, аналітичні жанри, художньо-публіцистичні та сатиричні жанри. Виділення сатиричних, або сміхових, жанрів в окрему групу визначається формою художнього відображення дійсності (авторським поведінкою й авторськими інтенціями, рівнем осмислення матеріалу), яка залежить від принципів сатиричної типізації та специфіки сатиричного образу, що полягає у свідомому «перекручуванні» предмета

зображення з метою демонстрації його комічності й непривабливості; своєрідним предметом відображення (негативними фактами дійсності, комічна природа і абсурдність яких очевидна для сатирика); особливою поетикою наративу, яка відрізняється від художньо-публіцистичних жанрів, орієнтованістю на документальність, пафосом і тенденційністю оповіді, можливістю, навіть обов'язковістю домислу тощо.

У складі сатиричних жанрів за формою вираження доцільно розмежовувати дві підгрупи: текстових і зображальних сатиричних жанрів. Текстові в свою чергу можуть бути інформаційними (сатирична замітка, сатиричний репортаж, сатиричне інтерв'ю), аналітичними (сатиричні статті, листи, кореспонденції, коментарі) та художньо-публіцистичними (фейлетон, памфлет). Основу зображальних сатиричних жанрів становить карикатура, також сюди слід віднести шарж, сатиричну фотографію, фотоколаж, який пройшов еволюцію від техніки до самостійної жанрової форми.

Однак і ця класифікація не є вичерпною, оскільки в майбутньому необхідне більш чітке визначення в її структурі місця й особливостей так званих «малих форм» сатиричних жанрів, до аналізу яких на різних етапах розвитку журналістики зверталися вчені, проте досі їхній статус однозначно не виписаний, та комплексний аналіз підгрупи зображальних сатиричних жанрів, що характеризуються особливою публіцистичністю

Список джерел

1. Лихачев Д. С. Система литературных жанров Древней Руси / Д. С. Лихачев // Исследования по древнерусской литературе. – Л. : Наука, 1986. – 405 с.
2. Бахтин М. М. Формальный метод в литературоведении: критическое введение в социальную поэтику / М. М. Бахтин – М. : Лабиринт, 2003. – 192 с.
3. Шиновников И. П. Художественные особенности жанрово-стилевых форм смехового дискурса в русской прозе второй половины XX века / И. П. Шиновников / Наука и мир : Международный научный журнал – № 8 (12). – 2014. – С. 131–133.
4. Лазутина Г. В., Распопова С. С. Жанры журналистского творчества / Лазутина Г. В., Распопова С. С. – М. : Аспект пресс, 2012. – 320 с.
5. Кузнецова О. Д. Засоби й форми сатири та гумору в українській пресі / О. Кузнецова – Львів: Вид. центр ун-ту імені Івана Франка, 2003. – 250 с.
6. Стадник В. Сатиричний дискурс газетно-журнальної публіцистики Наддніпрянської України 1905–1920 рр. у викритті теорії і практики антиукраїнства і становленні Української держави: Дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.04 – теорія та історія журналістики / В. Стадник – Львів, 2008. – 200 арк.
7. Козловська І. Спектр жанрів сатири та їх індивідуальне наповнення в творчості Модеста Левиць-

кого / Козловська І. // Сатира і гумор в українській літературній традиції: Матеріали Всеукр. наук. конф. (11–12 травня 1994 р.). – Чернівці, 1994. – С.142–145.

8. Григораш Д. С. Журналістика у термінах і виразах / Д.С. Григораш – Львів, 1974. – 294 с.

9. Солдатенкова М. В. Комунікативне обґрунтування структурно-жанрової специфіки періодичних видань (На прикладі журналів «Питання філософії та психології», «Літературно-науковий вісник») / М.В. Солдатенкова // Українська періодика: історія і сучасність. – Л., 1999. – С. 282–288.

10. Голік О. Методологічний аспект теорії жанрів періодичних ЗМІ / О. Голік // Вісник Львівського університету. Серія журналістика. – 2009. – Вип. 32. – С. 113–120.

11. Ворошилов В. Журналістика. Базовий курс. Учебник. – 5-е изд. / В. Ворошилов. – СПб. : Изд-во Михайлова, 2004. – 704 с.

12. Теорія і практика радянської журналістики: основи майстерності. Проблеми жанрів / За ред. В. Й. Здоровеги. – Львів: Вид-во при Львів. держ. ун-ті, 1989. – 326 с.

13. Газетні жанри : навч. програма / укл. М. П. Подольн. – КНУ імені Тараса Шевченка. – К., 1998. – 14 с.

14. Радчик Р. В. Газетно-журнальні жанри: методологічні проблеми викладання в українській школі журналістики / Радчик Р. В. // Наукові записки Інституту журналістики. – Т. 45. – 2011. – С. 21–29.

15. Бережной А. Ф. Сатирическая журналистика: учебно-методическое пособие / А. Ф. Бережной – Санкт-Петербург, 2004. – 39 с.

16. Вайшенберг З., Кляйнштойнбер Г., Пьорксен Б. Журналістика та медіа: Довідник / З. Вайшенберг, Г. Кляйнштойнбер, Б. Пьорксен – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2011. – 529 с.

17. Бовсунівська Т. В. Теорія літературних жанрів: Жанрова парадигма сучасного зарубіжного роману: Підручник / Т. В. Бовсунівська – Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. – 519 с.

18. Кройчик Л. Система журналистских жанров // Основы творческой деятельности журналиста / Под ред. С. Корконосенко / Л. Кройчик – СПб., 2000. – С. 125–167.

19. Социальная практика и журналистский текст / Под. ред. Я. Н. Засурского, Е. И. Пронина. – М., 1990. – 173 с.

20. Распопова С. О понятии «жанр» в теории журналистики / С. Распопова // Вестник Челябинского государственного университета. – 2012. – №6 (260). Филология. Искусствоведение. Вып. 64. – С. 114–117.

21. Эльсберг Я. Вопросы теории сатиры / Я. Эльсберг – М.: Советский писатель, 1957. – 427 с.

22. Каминский П. Принципы исследования публицистики на современном этапе / П. Каминский // Вестник Томского государственного университета. Филология. – 2007. – №1. – С. 97–105.

23. Блюміна І. М. В. В. Різниченко (Велентій) – художник і поет / І. М. Блюміна – К.: Наукова думка, 1972. – 195 с.

24. Алексеев В. А. Оружием политической

сатиры / В. А. Алексеев. – М. : «Мысль», 1979. – 224 с.

Sources and literature

1. Lihachev D. S. Sistema literaturnykh zhanrov Drevnej Rusi / D. S. Lihachev // Issledovaniya po drevnerusskoy literature. – L. : Nauka, 1986. – 405 s.

2. Bahtin M. M. Formal'nyj metod v literaturovedenii: kriticheskoe vvedenie v social'nuju pojetiku / M. M. Bahtin – M. : Labirint, 2003. – 192 s.

3. Shinovnikov I. P. Hudozhestvennye osobennosti zhanrovo-stilevykh form smehovogo diskursa v russkoj proze vtoroj poloviny HH veka / I. P. Shinovnikov / Nauka i mir : Mezhdunarodnyj nauchnyj zhurnal – № 8 (12). – 2014. – S. 131–133.

4. Lazutina G. V., Raspopova S. S. Zhanry zhurnalistskogo tvorchestva / Lazutina G. V., Raspopova S. S. – M. : Aspekt press, 2012. – 320 s.

5. Kuznetsova O. D. Zasoby y formy satyry ta humoru v ukayins'kiy presi / O. Kuznetsova – L'viv: Vyd. tsentr un-tu imeni Ivana Franka, 2003. – 250 s.

6. Stadnyk V. Satyrychnyy dyskurs hazetno-zhurnal'noyi publitsystyky Naddnipyans'koyi Ukrayiny 1905–1920 rr. u vykrytti teoriiyi i praktyky antyukrayinstva i stanovlenni Ukrayins'koyi derzhavy: Dys. ... kand. nauk iz sots. komunikatsiy: 27.00.04 – teoriya ta istoriya zhurnalistyky / V. Stadnyk – L'viv, 2008. – 200 ark.

7. Kozlov's'ka I. Spektr zhanriv satyry ta yikh indyvidual'ne napovnennya v tvorchosti Modesta Levyts'koho / Kozlov's'ka I. // Satyra i humor v ukayins'kiy literaturniy tradytsiyi: Materialy Vseukr. nauk. konf. (11–12 travnya 1994 r.). – Chernivtsi, 1994. – S.142–145.

8. Hryhorash D. S. Zhurnalistyka u terminakh i vyrazakh / D.S. Hryhorash – L'viv, 1974. – 294 s.

9. Soldatenkova M. V. Komunikatyvne obgruntuvannya strukturno-zhanrovoyi spetsyfiky periodychnykh vydan' (Na prykladi zhurnaliv «Pytannya filosofiyi ta psykhohihiyi», «Literaturno-naukovyy visnyk») / M.V. Soldatenkova // Ukrayins'ka periodyka: istoriya i suchasnist'. – L., 1999. – S. 282–288.

10. Holik O. Metodolohichnyy aspekt teoriiyi zhanriv periodychnykh ZMI / O. Holik // Visnyk L'viv's'koho universytetu. Seriya zhurnalistyka. – 2009. – Vyp. 32. – S. 113–120.

11. Voroshilov V. Zhurnalistyka. Bazovyy kurs. Uchebnik. – 5-e izd. / V. Voroshilov. – Spb. : Izd-vo Mihajlova, 2004. – 704 s.

12. Teoriya i praktyka radyans'koyi zhurnalistyky: osnovy maysternosti. Problemy zhanriv / Za red. V. Y. Zdorovehy. – L'viv: Vyd-vo pry L'viv. derzh. un-ti, 1989. – 326 s.

13. Hazetni zhanry : navch. prohrama / ukl. M. P. Podolyan. – KNU imeni Tarasa Shevchenka. – K., 1998. – 14 s.

14. Radchyk R. V. Hazetno-zhurnal'ni zhanry: metodolohichni problemy vykladannya v ukayins'kiy shkoli zhurnalistyky / Radchyk R. V. // Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky. – Т. 45. – 2011. – С. 21–29.

15. Berezhnoj A. F. Satiricheskaja zhurnalistyka: uchebno-metodicheskoe posobie / A. F. Berezhnoj – Sankt-Peterburg, 2004. – 39 s.

16. Vayshenberh Z., Klyaynshtoyner H., P'orksen

В. Zhurnalistyka ta media: Dovidnyk / Z. Vayshenberh, H. Klyaynshtoyner, B. P'orksen – Kyiv: Akademiya ukrayins'koyi presy, Tsentr vil'noyi presy, 2011. – 529 s.

17. Bovsuniv's'ka T. V. Teoriya literaturnykh zhanriv: Zhanrova paradyhma suchasnoho zarubizhnoho romanu: Pidruchnyk / T. V. Bovsuniv's'ka – Kyiv: Vydavnycho-polihrafichnyy tsentr «Kyiv's'kyi universytet», 2009. – 519 s.

18. Krojchik L. Sistema zhurnalistskih zhanrov // Osnovy tvorcheskoy dejatel'nosti zhurnalista / Pod red. S. Korkonosenko / L. Krojchik – SPb., 2000. – S. 125–167.

19. Sotsyal'naya praktyka y zhurnalist's'kyi tekst / Pod. red. Ya. N. Zasurskoho, E. Y. Pronyna. – M., 1990. – 173 s.

20. Raspopova S. O ponyatyy «zhanr» v teoryi

zhurnalistyky / S. Raspopova // Vestnyk Chelyabynskoho hosudarstvennoho unyversyteta. – 2012. – #6 (260). Fylolohyya. Yskusstvovedenye. Vyp. 64. – S. 114–117.

21. Jel'sberg Ja. Voprosy teorii satiry / Ja Jel'sberg – M.: Sovetskij pisatel', 1957. – 427 s.

22. Kaminskij P. Principy issledovaniya publicistiki na sovremennom jetape / P. Kaminskij // Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta. Filologiya. – 2007. – №1. – S. 97–105.

23. Blyumina I. M. V. V. Riznychenko (Velentiy) – khudozhnyk i poet / I. M. Blyumina – K.: Naukova dumka, 1972. – 195 s.

24. Alekseev V. A. Oruzhiem politicheskoy satiry / V. A. Alekseev. – M.: «Mysl'», 1979. – 224 s.

Зыкун Н. И

Жанровая репрезентация сатирической публицистики: уточнение научных подходов

РЕФЕРАТ. ВЦелью статьи является выяснение особенностей и роли сатирических жанров публицистики; исследование влияния на их характер изобразительных текстов, наделенных особой образностью и публицистичностью.

Методы. Использовались методы анализа – для выделения из системы журналистских жанров подгруппы сатирических; синтеза, который обеспечил понимание системы публицистических жанров как единого целого; наблюдения (за явлениями и жанровыми формами в сатирическом дискурсе) и описания его результатов. Систематизация данных осуществлялась с применением метода классификации, то есть группировки объектов по определенным признакам.

Главные результаты. Обосновывается целесообразность выделения сатирических жанров на основании формы художественного отображения действительности, принципов сатирической типизации и специфики сатирического образа; своеобразного предмета отображения; особой поэтики нарратива.

Выводы. Аргументируется необходимость уточнения конфигурации системы журналистских жанров, которая может быть представлена четырьмя группами: информационной, аналитической, художественно-публицистической и сатирической.

Значение. Исследование будет способствовать уточнению понимания понятия «сатирический жанр», определению места и специфики сатирических жанров в общей жанрологии журналистики.

Ключевые слова: жанр; сатирический жанр; текстовые сатирические жанры; изобразительные сатирические жанры.

